

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2018-06-07
Stockholm

Mål nr
M 7934-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-08-15 i mål nr M 6591-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Energimarknadsinspektionen

Motpart

Arise Elnät AB

Ombud: MP

SAKEN

Nätkoncession för linje för en 145 kV luftledning från Skaftåsen till Torpberget

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på det sättet att villkor 2 ges följande lydelse:

Arise Elnät AB ska samråda med berörd länsstyrelse vid detaljprojekteringen för det fall ledningsstolpar kommer att placeras i följande naturområden:

- Nyckelbiotop mellan Ribberget och Rullboknölen respektive söder om Börningsberget (punkten 11 och 26 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).
- Voxnans naturreservat och Natura 2000-område (punkten 19 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).

Dok.Id 1410380

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

- Hästkölsmyran, Brättingsmyran, Timmermyran, Hästkomyran, Stormyran och Flötmyran (punkterna 54-57, 61 och 63 i bilaga 4 till miljökonsekvens-beskrivningen).
 - Sumpskogar, kärrskogar, fuktskogar, strandskogar, mossesskogar och översilningsskogar med naturvärdesklass 3 eller högre (se bild 40-44 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Energimarknadsinspektionens beslut att avslå ansökan. I andra hand har Energimarknadsinspektionen yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska upphävas och målet återförvisas till Energimarknadsinspektionen för fastställande av villkor. I tredje hand har Energimarknadsinspektionen yrkat att villkor 2 ska ges följande lydelse:

Arise Elnät AB ska samråda med berörd länsstyrelse vid detaljprojekteringen för det fall ledningsstolpar kommer att placeras i följande naturområden:

- *Nyckelbiotop mellan Ribberget och Rullboknölen respektive söder om Börningsberget (punkten 11 och 26 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).*
- *Voxnans naturreservat och Natura 2000-område (punkten 19 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).*
- *Hästkölsmyran, Brättingsmyran, Timmermyran, Hästskomyran, Stormyran och Flötmyran (punkterna 54-57, 61 och 63 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).*
- *Sumpskogar, kärrskogar, fuktskogar, strandskogar, mosseskogar och översilningsskogor med naturvärdesklass 3 eller högre (se bild 40-44 i bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen).*

Arise Elnät AB (Arise Elnät) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har vidhållit det som tidigare anförts och tillagt i huvudsak följande:

Ledningen berör ett flertal våtmarker och biotoper med högsta respektive mycket höga naturvärden. Oavsett om skyddsåtgärder vidtas vid anläggandet innebär ledningsdragningen att en 40 meter bred skogsgata kommer att behöva göras. Det innebär också patrullstigar som behöver vara i princip helt fria från vegetation för att ledningen snabbt ska kunna repareras om sådant behov uppstår. Detta riskerar att medföra barriäreffekter och skador i de värdefulla miljöerna. Trots att Natura 2000-tillstånd inte ansetts krävas för passage över Voxnan, så innebär ledningsdragningen arbeten och påverkan i miljöns närområde. Detta hade kunnat undvikas genom en annan lokalisering. Att minska påverkan genom hänsynstaganden enligt 2 kap. 3 § miljöbalken kan inte ges företräde framför en väl utförd lokaliseringsbedömning. Markkabelalternativet bedöms inte tillräckligt utrett för att det ska kunna fastställas att luftledningssträckning är det bästa alternativet.

Villkor 2

Villkoret är otydligt formulerat och innebär att sträckningen av nätkoncession för linje inom angivna områden ska detaljplaneras i samråd med berörd länsstyrelse. Sträckningen är därmed öppen för justering i ett stort antal områden. Detta är inte förenligt med 2 kap. 2 § ellagen som anger att en nätkoncession för linje ska meddelas för en i huvudsak bestämd sträckning. En nätkoncessions sträckning är inte en fråga som ligger inom länsstyrelsens beslutsbefogenhet. Det är inte heller en befogenhet som vare sig Energimarknadsinspektionen eller mark- och miljödomstolen kan överlåta utan stöd i lag. Den justering som föreslås i inspektionens tredjehandsyrkande skulle innebära att ledningen har en i huvudsak bestämd sträckning i enlighet med 2 kap. 2 § ellagen.

Villkor 4

Villkoret om körning i våtmark har föreskrivits i strid med praxis. Ett skyddsvillkor bör finnas om nätkoncession ges för att minska påverkan vid anläggandet av ledningen, särskilt i de våtmarker som har VMI klass 1 och 2. Det aktuella villkoret gäller tills vidare och alla planerade arbeten på ledningen.

Villkor 5

Villkoret om samråd med markägare är olämpligt eftersom det har en prövotidsliknande karaktär. Energimarknadsinspektionens befogenhet att utöva tillsyn avseende byggnation och underhåll gäller enbart sådant som omfattas av beslutet. I domen har inte föreskrivits några skyldigheter för Arise Elnät som är särskilt kopplade till samrådsskyldigheten med markägare vad gäller uppsamlingsplatser m.m. Energimarknadsinspektionen kan därmed bara kontrollera om ett samråd har skett i enlighet med själva villkoret. Oavsett vad som framkommit under samrådet kan myndigheten inte senare ålägga Arise Elnät att vidta skyddsåtgärder eller besluta om vilka områden som får användas som upplagsplatser.

Arise Elnät har vidhållit det som tidigare anförts och tillagt i huvudsak följande:

Energimarknadsinspektionen har i egenskap av prövningsmyndighet från början förfogat över processen och efter egen beredning fattat beslut i ärendet. Vidare har myndigheten haft alla möjligheter att medverka i mark- och miljödomstolens process, men har inte gjort det. Att återförvisa ärendet till Energimarknadsinspektionen kan inte anses lämpligt eller processekonomiskt försvarbart vare sig för det allmänna eller för den enskilde. De villkor som har föreskrivits i beslutet speglar formuleringar som myndigheten återkommande fastställer i samband med sina beslut om nätkoncession.

Villkor 2

Ledningens sträckning och därmed dess tillåtlighet har fastställts genom mark- och miljödomstolens dom. Sträckningen framgår av den karta som har bilagts domen. Villkoret anger inte att ledningens sträckning ska fastställas i samråd med berörd länsstyrelse. Någon delegation till tillsynsmyndighet av nätkoncessionens sträckning har således inte skett. Villkoret avser stolplaceringen längs med den redan beviljade

sträckningen, inte ledningens sträckning som sådan. Villkoret avser en marginell del av ledningens sammanlagda längd och det är en förhållandevis liten del av sträckningen som har underställts en samrådsplikt. Det finns inte heller någon risk att nya markägare eller intressen kan komma att beröras eftersom det rör sig om stora fastigheter med stora arealer. I områden med mindre fastigheter kommer ledningen att gå parallellgång med en befintlig ledning, detta i enlighet med åtaganden som bolaget har gjort. För det fall Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att justera villkorets ordalydelse har bolaget dock inga invändningar mot att villkoret justeras i enlighet med Energi- marknadsinspektionens förslag.

Villkor 4

Villkoret är i linje med åtaganden från Arise Elnät och bolaget har heller inte invänt mot villkoret.

Villkor 5

Villkoret undandrar inte myndigheten möjlighet att bedriva tillsyn. Villkoret föreslogs av Arise Elnät för att försäkra Energimarknadsinspektionen att bolaget inte kommer att störa skogsproduktionen med planerad ledning och att inga arbeten kommer att ske på skogsägarnas fastigheter utan deras insyn och möjlighet till att lämna synpunkter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

För att få bygga och använda en elektrisk starkströmsledning krävs tillstånd, s.k. nätkoncession. En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs, se 2 kap. 11 § ellagen (1997:857). Villkor kan ställas upp av olika skäl, bland annat för att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter samt för att främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser. I nyare koncessionsbeslut finns det ofta ett allmänt villkor, där det framgår att verksamheten ska bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har åtagit sig i ärendet.

Vid prövning av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas och en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i ansökan, se 2 kap. 8 a § ellagen.

Miljöbalken och ellagen gäller parallellt och ett beslut om koncession enligt ellagen har inte rättskraft i förhållande till reglerna i miljöbalken. Det innebär att ett beslut enligt ellagen inte påverkar prövningar enligt miljöbalken och att tillsynsmyndigheterna med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken kan meddela förelägganden och förbud även om Energimarknadsinspektionen har godtagit vissa förhållanden vid sin prövning (jämför bl.a. prop. 1997/98:90 s. 147, 150 f och 203 f). Åtgärder som vidtas i anslutning till starkströmsledningar kan också utlösa tillstånds- eller dispensansökningar enligt miljöbalken eller dess följdlagstiftning. Det kan även föreligga en skyldighet för verksamhetsutövaren att samråda med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inför sådana åtgärder som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga, t.ex. en planerad röjning av en ledningssträcka men även inför vissa planerade punktinsatser. Samrådet sker för att klargöra hur de planerade åtgärderna kan antas inverka på miljön och hur de kan anpassas till miljöbalkens krav, bl.a. hänsynsreglerna i 2 kap. Länsstyrelsen kan efter samrådet meddela förelägganden och förbud till naturmiljöns skydd.

Det krävs dessutom tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett s.k. Natura 2000-område enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Om en art som omfattas av fridlysningsbestämmelserna i artskydds-förordningen (2007:845) påverkas krävs det dispens för att få vidta åtgärder som strider mot förbuden i förordningen.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning:

I samband med att Energimarknadsinspektionen överklagade mark- och miljödomstolens dom gjorde myndigheten gällande att ledningen i fråga inte var lämplig från allmän synpunkt enligt 2 kap. 6 § ellagen då inspektionen beslutat om nätkoncession för en annan ledning med en annan sträckning från den i målet aktuella vindkraftparken. Under målets handläggning i Mark- och miljööverdomstolen har emellertid regeringen upphävt Energimarknadsinspektionens beslut om nätkoncession för den andra sträckningen. Energimarknadsinspektionen har därför numera medgett att syftet med den aktuella ledningen är lämpligt utifrån ellagens bestämmelser.

Energimarknadsinspektionen har bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen i och för sig är tillräcklig, men att tillstånd inte kan ges eftersom bolaget inte visat att något av de luftledningsalternativ som bolaget utrett uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt de allmänna hushållningsreglerna i 3 kap. miljöbalken och lokaliseringsprincipen.

Koncessionsprövningen är främst inriktad på lokaliseringen av ledningen och dess huvudsakliga utformning. Det Mark- och miljööverdomstolen har att pröva är således om bolaget har visat att den sträckning som koncessionen avser uppfyller miljöbalkens krav om lämplig lokalisering och i så fall om nätkoncessionens sträckning kan överlåtas till länsstyrelsen på de sätt som mark- och miljödomstolen gjort i sin dom. Inspektionen har även haft invändningar mot andra villkor, villkoren 4 och 5, som mark- och miljödomstolen förenat nätkoncessionen med.

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning att det utifrån den utredning som bolaget utfört och kompletteringar som gjorts i mark- och miljödomstolen får anses visat att den sträckning som bolaget förordat och som mark- och miljödomstolen gett nätkoncession för uppfyller miljöbalkens krav på lämplig lokalisering. Bolaget har även visat att eventuell påverkan på Natura 2000-område och på fridlysta arter inte har sådan omfattning att den inte skulle kunna hanteras genom tillstånd och dispenser.

Ledningens sträckning är bestämd genom mark- och miljödomstolens dom och därtill hörande karta. Det villkor mark- och miljödomstolen beslutat om går inte utöver vad ellagen anger i 2 kap. 2 § ellagen. Att vid själva projekteringen kunna styra placeringen av stolpar i samråd med Länsstyrelsen strider inte mot den angivna bestämmelsen. I enlighet med Energimarknadsinspektionens yrkande och med vad bolaget medgett är det dock lämpligt att precisera villkoret på så sätt att det är fråga om ledningsstolparnas placering. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras på det sätt som framgår av domslutet.

Villkor 4 och 5

Vad gäller villkor 4 och 5 har Energimarknadsinspektionen gjort gällande att dessa avviker från vad som är praxis på området. Med hänsyn till att bolaget har godtagit utformningen av villkoren saknas enligt Mark- och miljööverdomstolen skäl att på klagan av Energimarknadsinspektionen ändra dessa. Vad Energimarknadsinspektionen anfört i övrigt beträffande dessa villkor föranleder ingen ändring.

Sammanfattningsvis ska mark- och miljödomstolens dom ändras endast på så sätt att villkor 2 får den lydelse som följer av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Per Sundberg, tekniska rådet Mikael Schultz, f.d. hovrättsrådet Eywor Helmenius och tf. hovrättsassessorn Kristina Dreijer, referent.

Föredragande har varit Linnea Haglund.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-08-15
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 6591-16

KLAGANDE

Arise Elnät AB

Ombud
MP

MOTPARTER

1. Energimarknadsinspektionen
2. Försvarmakten
3. Svenska Kraftnät
4. Hamra Besparingssskog
5. JJ
6. RP
7. CCR
8. Rabbalshede Elnät AB

SAKEN

Nätkoncession för linje för en 145 kV luftledning från Skaftåsen till Torpberget

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut den 19 oktober 2016 i ärende nr 2015-102715, se [bilaga 1](#)

DOMSLUT

Med ändring av Energimarknadsinspektionens avgörande beslutar mark- och miljödomstolen följande.

Tillstånd

Arise Elnät AB ges tillstånd (nätkoncession) för 145 kV luftledning (koncessionsspänning) från Skaftåsen till Torpberget i Ljusdals och Härjedalens kommuner, se [bilaga 2](#).

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljökonsekvensbeskrivningen med successivt gjorda kompletteringar godkänns.

Dok.Id 508474

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

Villkor

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Arise Elnät AB har angett i ansökan med bilagor, samt åtagit sig och i övrigt uppgett i målet.
 2. Detaljplanering av luftledningens sträckning inom följande naturområden och våtmarker m.m. ska ske i samråd med berörd länsstyrelse
 - Nyckelbiotop mellan Ribernet och Rullboknölen respektive söder om Börningsberget (punkten 11 och 26 i bilaga 4 till MKBn).
 - Voxnans naturreservat och Natura 2000-område (punkten 19 i bilaga 4 till MKBn).
 - Hästkölsmyran, Brättingsmyran, Timmermyran, Hästkomyran, Stormyran och Flötmyran (punkterna 54-57, 61 och 63 i bilaga 4 till MKBn).
 - Sumpskogar, kärrskogar, fuktskogar, strandskogar, mosseskogar och översilningsskogar med naturvärdesklass 3 eller högre (se bild 40-44 i bilaga 4 till MKBn).
 3. Bolaget ska utreda om det finns behov av fågelavvisare eller motsvarande utmed hela eller delar av ledningen. Arbetet ska ske i samråd med berörda länsstyrelser. Resultatet av utredningen ska, senast en månad innan byggandet av ledningen påbörjas, redovisas till respektive länsstyrelse.
 4. Vid planerade driftstopp eller andra planerade arbeten får körning inte ske på våtmarker om inte marken är tjälad. Om det i samband med driftstopp som inte kunnat förutses uppkommer körskador ska samråd ske med berörd länsstyrelse om behov av och metod för eventuellt återställande.
 5. Bolaget ska inför byggnation av ledningen samråda med markägare om anläggande av upplagsplatser och patrullvägar, användande av väg som inte är allmän väg samt lämplig tidpunkt för avverkning. En skriftlig redogörelse av samråd enligt denna villkorspunkt ska ges in till Energimarknadsinspektionen senast en (1) månad innan arbetena påbörjas.
-

BAKGRUND

Energimarknadsinspektionen (Ei) beslutade den 19 oktober 2016 att avslå ansökan från Arise Elnät AB (bolaget) om nätkoncession för linje för en 145 kV luftledning från Skaftåsen till Torpberget i Ljusdals och Härjedalens kommuner. Ei beslutade även att godta miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) i ärendet med hänvisning till att den uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Bakgrunden till ansökan om nätkoncession är att bolaget avser att anlägga en vindkraftpark om 41 vindkraftverk vid Skaftåsen i Härjedalens kommun.

Bolaget har överklagat Ei:s beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av Ei:s beslut, ska i första hand bevilja den aktuella nätkoncessionen och fastställa villkor för verksamheten, i andra hand fastställa att verksamheten är tillåtlig och återförvisa målet till Ei för prövning av villkor, och i tredje hand återförvisa målet till Ei för ny handläggning.

Ei:s och övriga intressenters inställning redovisas nedan under rubriken INKOMNA YTTRANDE.

UTVECKLING AV TALAN

Bolaget har åberopat ”PM Sammanställning på riksintresse naturvård och friluftsliv samt påverkan på landskapsbilden” (Rino El- och konsult AB), Karta Skaftåsen Skogsbruk, Yttrande ”Ledningsgators effekt på skogsbruket” (Sveaskog och Bergviks Skog), Länsstyrelsens i Jämtlands län beslut den 15 augusti 2016 angående Natura 2000-område och strandskyddsdispens, PM (RO), Karta Skaftåsen Våtmark, Karta Skaftåsen Sumpmark, samt PM (J-OZ).

Till stöd för sin talan har bolaget anfört sammanfattningsvis följande.

Skäl för ett tillstånd (nätkoncession)

En avvägning mellan ekologiska och samhällsekonomiska intressen leder till att föreslagen ledningssträckning bäst främjar en god hushållning och en hållbar utveckling. Förevarande projekt kommer på ett väsentligt sätt bidra till uppnåendet av nationella och europeiska mål för förnyelsebar energiproduktion.

Ledningen är lämpligt lokaliserad mot bakgrund av miljöbalkens allmänna hänsynsregler och lokaliseringsprincip. Den förhindrar inte ett rationellt brukande av skogen. Markägarna har inga invändningar mot ledningssträckningen. I de delar ledningen passerar turistiska och friluftsmässiga värden kommer ledningen att gå parallellt med en befintlig, betydligt större ledning. Landskapsbilden kommer således inte att påverkas. Natura 2000-området och Voxnan berörs endast i

begränsad del. Åtaganden om skyddsåtgärder och försiktighetsmått innebär därtill en begränsad påverkan.

Risk för påverkan på fågelfaunan är låg. Ledningen dras genom skog och i fågelfattiga miljöer. Ledningen går parallellt med befintliga ledningar förbi identifierade känsliga områden. Erforderlig hänsyn har tagits genom att känsliga områden berörs med så korta avstånd som möjligt och genom åtaganden om skyddsåtgärder. Ledningsgatan får även en positiv påverkan på naturmiljön. Åtaganden om skyddsåtgärder och försiktighetsmått vid brukande av kreosotimpregnerade ledningsstolpar medför ytterst begränsad påverkan på myrmarker och ingen påverkan vid korsande av Voxnan. Bolaget har redovisat erforderliga alternativ både avseende sträckning och metod. Befintliga ledningar går i nord-sydlig riktning, medan planerad ledning går i ost-västlig riktning. Ytterligare parallellgång är därför inte möjlig i högre utsträckning än vad som redan kommer att ske. Alternativet med markkabel innebär en dramatisk fördyrning. Föreslagen sträckning med luftledning är, enligt den rimlighetsavvägning som föreskrivs i miljöbalken, den mest lämpliga. För det fall Ei i egenskap av prövningsmyndighet har ansett att markkabelalternativet skulle ha utretts ytterligare har det ankommit på Ei att i sin processledning efterfråga detta mer specifikt. Av genomförd redovisning är det emellertid visat att luftledningsalternativet är det mest lämpliga och rimliga alternativet. Platsen för anslutning, Torpberget, har anvisats av Svenska Kraftnät (SvK) med uppdrag från staten att säkerställa att Sverige får en säker, klimatvänlig och kostnadseffektiv elförsörjning. Den framtida anslutningen har planerats utifrån ett helhetsperspektiv. Anslutningsplatsen har dock inte varit föremål alternativa lokaliseringar.

Sverige och EU har fattat tydliga beslut om mål för mer förnybar energi och minskade klimatutsläpp. Tillkommande förnybar elproduktion i Sverige kommer att bidra till minskade koldioxidutsläpp i EU eftersom EU alltjämt producerar merparten av sin el från fossila energikällor, såsom kol. Svensk vindkraftsel gör omedelbar klimatnytta då den exporteras och säljs på den europeiska elmarknaden. Utvecklingen av vindkraft i Sverige bidrar även till att öka försörjningstryggheten. För svenskt vidkommande finns det goda vindlägen i glest befolkade delar av landet, vilket i stor utsträckning utgör skogsmark.

Skaftåsen är ett vindkraftsprojekt som färdigutbyggt omfattar cirka 50 turbiner med en kapacitet om cirka 180 MW. Det är en betydelsefull investering för hela landet. En stor del av etableringsområdet är utpekad som riksintresse för vindbruk.

SvK planerar en ny transformatorstation vid Torpberget invid en existerande 400 kV-ledning som är en del av stamnätet. Till stamnätsstationen planeras el från flera vindkraftparker att levereras. För att kunna bygga en sådan transformatorstation kräver SvK att minst 300 MW ska anslutas. Den planerade vindkraftparken i Skaftåsen är en viktig del av denna mängd. Det finns ett starkt beroende mellan flera projekt för att projekten ska kunna realiseras. Projekten skulle med sin storlek väsentligt bidra till att Sveriges mål för förnyelsebar elproduktion kan uppfyllas.

Ei ser inte till ledningens nytta i det större perspektivet och gör inte någon samhälls-ekonomisk bedömning av läget i fråga om linjekoncessionen för Skaftåsen. Myndigheten har t.ex. helt bortsett från att en stor del av området för Skaftåsen är utpekad som riksintresse för vindkraft och har överhuvudtaget inte beaktat den dramatiska fördyrning en markkabel innebär. Ei har även starkt överdrivit de eventuella negativa effekter som kan finnas och underlåter att leda i bevis att de nackdelar man åberopar faktiskt existerar.

Viktigt att framhålla är också att vid projektering och byggfas av ett större vindkraftsprojekt, såsom Skaftåsen, skapas sysselsättning åt ett hundratal personer. Projektet medför även arbetstillfällen kopplade till bl.a. service och underhåll, vilket är värdefullt både i glesbefolkade områden men även för resten av landet.

Miljöbalkens syfte är att främja en hållbar utveckling. Ei:s beslut saknar sådana avvägningar och hänsynstaganden som ska göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och 3 kap. 1 § miljöbalken. Detta utgör en allvarlig brist eftersom de negativa konsekvenser som ledningssträckningen skulle kunna medföra inte sätts i det större perspektivet.

Att ledningens miljöpåverkan skulle bli så stora som Ei målar upp tillbakavisas.

Ledningen med dess 164 ha innebär trots allt små ingrepp om man jämför med exempelvis arealerna på utpekad riksintresse för friluftsliv (80 ha av 61 700 ha) och naturvård (2 ha av totalt 14 100 ha) samt Natura 2000-område (0,1 ha av totalt 1 242 ha). Ledningssträckningen går även genom stora arealer med pågående aktivt skogsbruk såsom planerade och utförda avverkningar.

Av kommentaren till miljöbalken framgår att även om jord- och skogsbruk är av nationell betydelse så medför inte miljöbalkens skydd av skogsmark som har betydelse för skogsnäringen att området har ställning av riksintresse. Luftledningen med dess ledningsgata kommer inte att förhindra ett rationellt brukande av skogen. De båda berörda markägare, som tillsammans äger cirka 98 procent av berörda områden, uppfattar inte ledningarna som ett problem. Enligt markägarna kommer ledningarna att få en begränsad betydelse för skogsproduktionen. Ersättning sker för övrigt även för framtida produktionsbortfall. Det finns inte några specifika turistanläggningar inom närområdet för den planerade ledningssträckningen förutom Hamra nationalpark och Fågelsjö Gammalgård. I den del som sträcker sig förbi Hamra nationalpark kommer ledningen att gå parallellt med befintlig ledning. Landskapsbilden är i detta avseende redan påverkad. Beträffande Fågelsjö Gammalgård är avståndet till ledningssträckan drygt tre kilometer, vilket av Länsstyrelsen i Gävleborgs län har bedömts som ett betryggande avstånd. Även där kommer ledningen gå parallellt med befintlig ledning. Enbart visuell påverkan på landskapsbilden har inte i praxis ansetts utgöra tillräckligt skäl för att inte tillåta exempelvis uppförande av vindkraftparker.

Av senare förarbeten till miljöbalken framgår att en avvägning ska ske i ett betydligt större perspektiv där även samhällsekonomiska hänsynstaganden får

vägas in och att ekonomiska hänsynstaganden får vägas in om det vid en samlad bedömning visas att det främjar en från allmän synpunkt god hushållning. I praxis har konstaterats att uppförandet av vindkraft är ett starkt allmänt intresse och att en viss påverkan på landskapsbilden därmed får accepteras. Inga faktiska omständigheter som talar för att ledningen påtagligt skulle försvåra bedrivandet av friluftsliv har framförts. Det kan även framhållas att det finns ett turistigt och friluftsmässigt värde i att exempelvis ledningsgatan finns och hålls öppen, vilket ökar tillgängligheten i området för exempelvis vandring, skidåkning och skotertrafik. Ledningsgatan kan även ha en positiv inverkan på bär- och svampplockning samt jakt.

Bolaget har åtagit sig att genomföra ett flertal skyddsåtgärder i syfte att visa erforderlig hänsyn och minimera påverkan på området där sträckningen korsar Voxnan – ett område som utpekats som riksintresse för naturvård tillika Natura 2000-område. Varken Länsstyrelsen i Gävleborgs län eller Länsstyrelsen i Jämtlands län har motsatt sig att koncession meddelas. Länsstyrelsen i Jämtlands län har beviljat strandskyddsdispens för den aktuella åtgärden, med hänvisning till att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett allmänt intresse. I samma beslut anförde länsstyrelsen att planerade åtgärder inte kräver något särskilt tillstånd för vidtagande av åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett Natura 2000-område. Mot denna bakgrund, och med beaktande av de skyddsåtgärder bolaget har åtagit sig, torde utgångspunkten vara att planerade åtgärder inte medför någon påtaglig skada på riksintresset.

Ei har inte uttryckligen efterfrågat någon fågelinventering under handläggningen av ansökan. Utan närmare motivering har Ei i det överklagade beslutet konstaterat att fågellivet riskerar att påverkas på ett negativt sätt. Samråd har hållits med Gävleborgs läns ornitologiska förening (GLOF) inför ansökans upprättande. Sökt huvudalternativ har i enlighet härmed justerats efter att GLOF inkom med synpunkter på huvudalternativets sträckning. Några andra synpunkter och invändningar mot projektet med avseende på fågellivet har inte förts fram i ärendet – med undantag från en enskild som under samrådsfasen konstaterade att ledningssträckningen är lokaliserad åtta kilometer från ett känt örnbö, vilket ansågs vara på betryggande avstånd. Oaktat detta har bolaget låtit en av de främsta experterna på området, Richard Ottvall, granska Ei:s beslut och förklara riskerna för fåglar med avseende på luftledningar, främst högspänningsledningar. Av granskningen framgår sammanfattningsvis följande. Med tanke på ledningens konstruktion finns ingen risk för att fåglarna dör genom elektrifiering. Riskerna för fåglarna längs den planerade högspänningsledningen till vindkraftspark Skaftåsen är i stort sett begränsade till risk för kollisioner. Kraftledningen är emellertid inte planerad att passera genom någon särskilt fågelrik miljö där riskerna för fågelkollisioner kan anses vara påfallande höga. Det finns inga kända flyttfågelstråk längs sträckningen. Ledningarna löper på 6-7 meters höjd, vilket också är långt under de flyghöjder som en stor majoritet av flyttande fåglar flyger på. Kollisionsrisken kan ytterligare minskas med s.k. ”bird diverters” som uppmärksammar fåglarna på kraftledningarna och som sätts upp på ledningarna efter anvisning från ornitologer med lokalkännedom som identifierar känsliga passager. Riskerna är således betydligt lägre i detta fall än på många andra platser i landet baserat på att

sträckningen går genom överlag fågelfattiga miljöer. Därmed är riskerna för påverkan på fågelfaunan låga och det är inte troligt att någon lokal eller regional fågelpopulation kommer att påverkas negativt. Påverkan på fåglar bedöms sammantaget inte bli så betydande att verksamheten inte ska anses tillåtlig. En naturlig följd av att vindkraftsetableringar företrädesvis sker i glesbefolkade områden är att ledningar går genom obruten mark. I den mån det varit möjligt har ledningssträckningen i detta fall förlagts tillsammans med andra befintliga ledningar, cirka 25 procent av sträckningen. Parallell sträckning sker framför allt i känsliga områden. Ledningen kommer inte orsaka någon större fragmentering, utan stora sammanhängande arealer kommer fortfarande finnas kvar. Viktigt att påpeka är att ledningsgatan också har en positiv inverkan på naturmiljön och den biologiska mångfalden, bl.a. genom att gynna ett flertal växter, insekter och fåglar. Ledningsgatan bibehålls under ledningens hela livstid i syfte att skapa en säker elförsörjning genom att minimera risken för avbrott på grund av fallande träd. Planerat underhåll genomförs med ett intervall om mellan åtta och tio år.

Mot bakgrund av det anslutningsavtal som bolaget har tecknat med SvK är det för bolaget självklart att ledningen ska dras till Torpberget. Omständigheterna i det rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) som Ei hänvisar till, MÖD 2009:48, skiljer sig från detta fall bl.a. genom att i det anförda målet var lokaliseringen starkt ifrågasatt mot bakgrund av att tänkt etablering skulle ske i ett viktigt lekområde för torsk och att hela torskbeståndet i hela Kattegatt är hotat. MÖD konstaterade att det inte kunde anses acceptabelt att avgränsa lokaliseringstuderingen till platser inom kommunen. I den nu aktuella situationen är lokaliseringen knuten till Torpberget och inget motstående intresse, motsvarande torsken i Kattegatt, finns identifierat.

Stålstolpar kommer att användas vid korsning av Voxnan. Vid grundläggning av stolpar i myrmark kommer betongringar att användas. Kreosotimpregnerade trästolpar är en vedertagen och accepterad metod som kommer att användas till största del. Kreosotimpregnerade stolpar har en mycket begränsad spridning till omgivande mark, som mest en decimeter. Påverkan från kreosotimpregnerade stolpar bedöms bli ytterst begränsad.

Ei har anfört att kabelalternativet är bättre än luftledningsalternativen, även om Ei menar att kabelalternativet är allt för översiktligt beskrivet för att dess lämplighet ska gå att avgöra och att det inte heller går att avgöra om det är ekonomiskt rimligt att genomföra. Efter att ha gjort en grov kalkyl kan konstateras att kostnaderna för detta alternativ skulle bli cirka 135 miljoner kronor högre än alternativet luftledning. Tiden för byggnationen blir betydligt längre och mycket mer störande för omgivningarna. Alternativet med markkabel innebär stora ingrepp i naturen. Bl.a. krävs stora kabeldragningsmaskiner och flera uppställningsplatser. Det finns avsevärda miljöfaktorer att ta hänsyn till vid en markförlagd kabel. Den föreslagna sträckningen är vid en rimlighetsavvägning mest lämplig.

Enligt förarbetena till miljöbalken ska bestämmelserna om hushållning med mark och vatten kunna utgöra ett instrument för samlade bedömningar i samhällsplaneringen för en hållbar utveckling där mark, vatten och fysisk miljö i övrigt

används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning tryggas. Vid avvägning av om det aktuella området bör bevaras till förmån för naturvårdsintresset och friluftslivet eller om det bör byggas ut till förmån för förnyelsebar energi, är det intresset av att utvinna energi som bäst motsvarar en god hushållning och främjar en hållbar utveckling.

Ei har i sitt beslut sammanvägt vitt skilda faktorer, vilka var för sig inte ensamt utgör skäl för avslag.

Villkor i länsstyrelsens beslut om strandskyddsdispens

Länsstyrelsen i Jämtlands län har föreskrivit särskilda villkor som avser hänsynstagande vid passage av Voxnan. Villkoren är följande.

- Lokalisering av passage över Voxnan ska ske enligt det förslag som framgår av framtagen MKB. Framkommer det i ett senare skede att annan passage är bättre lämpad ska detta samrådask med länsstyrelsen.
- Stolphöjd och spannlängd ska maximeras vid passage av Voxnan.
- Allt arbete inom Natura 2000-området ska ske manuellt. Inga tunga fordon får användas.
- Lågväxande vegetation ska så långt möjligt lämnas inom 50 meter från Voxnan.

Åtaganden

Bolaget har åtagit sig ett antal skyddsåtgärder, som bolaget blir bundet av genom det allmänna villkoret. Gjorda åtaganden avser exempelvis

- Spara lågväxande vegetation så långt som möjligt och minimera nedtagning av vegetation genom val av högre stolpar och längre spannlängder vid passage av sumpskogar och våtmarker.
- Minimering av eventuella körskador genom att planerade arbeten inom våtmarker sker då marken är väl tjälad.
- Användning av stål stolpar istället för kreosotimpregnerade stolpar vid korsning av Voxnan och användning av betongringar vid grundläggning av stolpar i myrmark.
- Montering av fågelavvisare på ledningens topplina efter samråd med Gävleborgs läns ornitologiska förening.
- Genomförande av fältinventering av kulturvärden inom fortsatt detaljplanering.
- Parallell ledningssträckning vid passage av områden som har identifierats som känsliga ur landskapsperspektiv såsom Fågelsjön och nationalparken Hamra.
- Minska påverkan på skyddsvärda biotoper genom avverkning av skog manuellt med motorsåg, kvarlämnande av död ved och högstubbar, kvarlämnande av lågväxande buskar i ledningsgatan samt undvikande av körskador.
- Fortsatt underhåll av ledningsgator under ledningens driftsfas.

Villkorsförslag

Bolaget har föreslagit villkor för ett tillstånd, enligt följande.

- Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har angivit i ansökan med bilagor eller i övrigt åtagit sig i ärendet.
- Nätkoncessionen gäller under förutsättning att vindkraftparken som ska anslutas erhåller nödvändigt tillstånd enligt miljöbalken. Bolaget ska skriftligen meddela Ei när frågan om tillstånd har avgjorts.
- Nätkoncessionen gäller tills vidare med möjlighet till omprövning efter 40 år.
- Bolaget ska inför byggnation av ledningen samråda med markägarna om anläggande av upplagsplatser och patrullvägar, användande av väg som inte är allmän väg samt lämplig tidpunkt för avverkning. Skriftlig redogörelse av nämnda samråd ska ges in till Ei senast en (1) månad innan anläggningsarbetet påbörjas.

INKOMNA YTTRANDEN

Överklagandet har kungjorts. Energimarknadsinspektionen, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Elsäkerhetsverket, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Försvarsmakten, Svenska kraftnät, Ljusdals kommun, Miljö- och byggnämnden i Härjedalens kommun, Hamra Besparingsskog, JJ, RP och CCR har beretts tillfälle att yttra sig.

Energimarknadsinspektionen har anfört i huvudsak följande.

Ei ifrågasätter inte vindkraftens betydelse för en global omställning till ett miljömässigt hållbart samhälle, men det ligger inte till självständig grund för en prövning av nätkoncession för en ledning enligt svensk rätt. Som jämförelse skulle Ei inte kunna avslå en ansökan om nätkoncession för en ledning som skulle gå till ett kolkraftverk och motivera det med att kolkraftverket inte ingår i europeiska mål om miljöömställning. Det är elledningens omgivningspåverkan som ska prövas av Ei, inte den anslutna verksamheten. Den anslutna verksamheten har istället huvudsakligen betydelse för frågan om ledningen är lämplig ur allmän synpunkt enligt ellagen, vilket Ei funnit att den aktuella ledningen skulle vara.

Av förarbetena till miljöbalkens hushållningsregler framgår att när orörda markområden ska tas i anspråk för exempelvis infrastruktur ska man först noga överväga om inte verksamheten kan lokaliseras till annan plats. Samhälls-ekonomiska hänsynstaganden får göras, men enbart ekonomiska hänsyn får inte leda till att de värden som skyddas äventyras om inte den sökta verksamheten i sig främjar en god markhushållning. Ei:s bedömning är att ledningen i sökt sträckning inte främjar en god markhushållning, eftersom marken bättre används som bibehållet förhållandevis orört område.

Inte heller är ledningens förenlighet med miljöbalken sammanflätad med frågan om andra ledningar kommer att kunna byggas i området eller inte när detta beror på civilrättsliga relationer mellan olika nätägare och hur en ledning ska anslutas till

en befintlig station. Detta gäller även om det är till stamnätet som ledningen ska anslutas.

Ei:s bedömning är att bolaget inte har visat att parallellgång skulle vara möjlig i högre utsträckning och att bolagets bedömning av när det är erforderligt med parallellgång är bristfällig och gjord på grunder som inte är kopplade till miljömässighet eller markhushållning.

Vilka avtal bolaget har med andra aktörer kan inte förändra prövningen av ledningens lokalisering i någon större utsträckning. Vad som anförts om att bolaget inte kan påverka dessa omständigheter stämmer bara efter att avtalet ingåtts. Bolaget har, inom ramen för vad som är tekniskt möjligt, haft vida möjligheter att bestämma och bedöma var vindkraftparker ska placeras och var ledningar kan gå. Elledningar är ett vitalt tillbehör till en vindkraftpark och det är därför mycket viktigt att även ledningssträckningar finns med i planeringen för vindkraften. Ei delar inte bolagets bedömning av ledningens miljöpåverkan och bedömningarna av om lokaliseringsutredningen är tillräcklig skiljer sig därför också åt. Det kan mycket väl finnas andra luftledningsalternativ än bolagets tre föreslagna alternativ som skulle uppfylla miljöbalkens krav. Det kan vara ekonomiskt och tekniskt rimligt att istället anlägga en markkabel. Bolaget har i sitt översiktliga alternativ beskrivit hur den främst skulle gå i skogsbilsmark. Intrången i miljön under anläggningen och därefter begränsas därför. Att byggnationstiden skulle bli längre är inte av stor betydelse med hänsyn till att en nätkoncession normalt meddelas med giltighetstid tills vidare och det därför främst är den långsiktiga miljöpåverkan som är väsentlig. På lång sikt har ofta en markkabel stora fördelar gentemot luftledningar. Det gäller dock inte alltid och en noggrannare utredning skulle krävas i det här fallet.

Ett förtydligande behöver göras av det överklagade beslutet. Ei har inte funnit att ledningen skulle hindra ett rationellt brukande av skogen, utan att det finns risker för att en sådan påverkan skulle kunna uppstå. Miljöbalken innehåller regler som pekar ut intressen som särskilt ska beaktas vid exempelvis tillståndsprovning. Riskerna för att ett rationellt skogsbruk ska förhindras har inte utgjort huvudsaklig grund för avslagsbeslutet och det är, enligt Ei, mindre sannolikt att ledningen kommer att förhindra ett rationellt skogsbruk än att ledningen inte kommer att göra det. Det betyder inte att ingen hänsyn ska tas till påverkan på skogsbruket. Vad som skyddas i 3 kap. miljöbalken är allmänna intressen av markanvändning, inte enskilda intressen. Enskilda skogsägares inställning behöver därför inte vara avgörande för om en sådan påverkan som beskrivs i 3 kap. 4 § förekommer. Skogsbruket ska skyddas som en nationell tillgång och ersättning till enskilda markägare påverkar inte det värdet.

Ledningsgatan kommer att orsaka ett stort ingrepp i en idag till stora delar obruten terräng. Att det inte finns många turistanläggningar i området är ett uttryck för områdets relativa orördhet. Även vad gäller skydd av landskapsbild och friluftsliv är det allmänna värden som skyddas av 3 och 4 kap. miljöbalken, inte enskilda verksamhetsutövare.

Samförläggning med befintliga ledningar är generellt sett positivt när det gäller att dra fram ledningar i känsliga miljöer. Den totala påverkan på området minskar. Den aktuella ledningen har bara planerats att gå parallellt med andra ledningar i vissa delsträckor.

Det är inte relevant att jämföra vindkraftens påverkan på landskapsbilden med luftledningars eftersom en vindkraftpark måste ligga ovan jord för sin funktion. Miljönyttan genom produktion av el från vind blir större ju bättre vindförutsättningarna är och vid en avvägning mot negativ påverkan på landskapsbilden måste detta tas med i bedömningen. En elledning behöver inte för sin funktion ligga ovan jord, än mindre behöver den gå genom obrutet landskap. Visserligen kan vissa tekniska aspekter tala emot markkablar och en längre luftledning (för att ordna mer parallellgång) ger typiskt sett större förluster än en kortare ledning, men den största skillnaden ligger i de företagsekonomiska kostnaderna för olika lösningar. Det är möjligt att överföra el från vindkraftparker till nätstationer på andra sätt än det som bolaget söker nätkoncession för, men det är inte möjligt att på bästa sätt utnyttja Sveriges förnybara energiresurser utan att bygga vindkraftparker.

Ei har i beslutet beskrivit och bedömt de primära värden som ledningen skulle beröra och dess påverkan på dessa värden. Beslutet grundar sig på en sammanvägning av ledningens negativa påverkan och beskrivningen av olika alternativa lösningar, vilket lett till slutsatsen att bolaget inte har visat att ledningen har en lämplig lokalisering alternativt tekniskt utförande.

Luftledningar medför alltid en risk för påverkan på fågellivet. I regionnätet är det framför allt risken för kollision med ledningen som uppstår, även om också habitat kan påverkas. Bolaget har inte låtit utföra någon inventering av fågellivet i området. Området där ledningen går är glest befolkat. Att det inte är känt att fåglar av olika typer förekommer i området visar inte att så inte är fallet. För att förekomsten av olika fågelarter ska bli känd krävs att det finns fågelintresserade personer som rapporterar in fynd till olika databaser. Ansökan har inte avslagits endast på grund av risken för påverkan på fågellivet. Däremot har den risken varit en del i den sammantagna bedömningen där verksamhetens totala påverkan på olika intressen vägs in.

Den främsta miljöpåverkan som den planerade luftledningen kommer att ha är på landskapsbilden och på det idag förhållandevis obrutna landskapet. Det går inte att genom villkor minska den typen av påverkan på ett sådant sätt att ledningen i sökt sträckning och utförande kan tillåtas. Ei yttrar sig inte särskilt över de förslag till villkor som bolaget ingett till domstolen. Däremot invänder Ei mot att det skulle finnas någon praxis gällande villkor för ledningsanläggning eller – drift på så sätt som bolaget skriver. För närvarande pågår ett flertal mål vid Mark- och miljööverdomstolen om villkor till beslut om nätkoncession med särskilda villkor för bl.a. driften av ledningen. Det finns flera domar från mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt som fastställer eller justerar Ei:s villkor till beslut om nätkoncessioner.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen stödjer Ei:s beslut att inte bevilja nätkoncession för 145 kV-ledning Torpberget-Skaftåsen och hänvisar till länsstyrelsens yttrande den 3 maj 2016, där det bl.a. anförs att ärendets MKB tillhörande ansökan inte uppfyller de krav som uppställs i miljöbalken och kan inte ligga till grund för ett nytt koncessionsbeslut. Vidare påtalas att många delar i MKB:n endast är generellt beskrivna och redogörelsen av tänkbara skyddsåtgärder är bristfällig och måste kompletteras enligt de krav som finns i miljöbalken. Det för att säkra kvalitén som erfordras för att MKB:n ska kunna fungera som ett beslutsunderlag. I sammanhanget kan nämnas att det i överklagandet nämnda yttrande från Länsstyrelsen i Gävleborgs län daterat den 6 februari 2015 har bolaget valt att endast redovisa utvalda delar av länsstyrelsens samrådsyttrande.

Rabbalshede Elnät AB har anfört i huvudsak följande.

Rabbalshede Elnät är ett dotterbolag till Rabbalshede Kraft AB. Rabbalshede Kraft AB har ett lagkraftvunnet tillstånd att uppföra en vindkraftpark vid Åndberget, cirka 25 km väster om Skaftåsen (den vindkraftpark som avses att anslutas med den i detta mål aktuella ledningen).

För anslutningen av vindkraftparken i Åndberget har Rabbalshede Elnät genom Energimarknadsinspektionens beslut 2015-09-17 erhållit nätkoncession för linje för en 130 kV luftledning mellan planerad nätanslutningsstation Åndberg till planerad stamnätsstation Olingen på SyKs 400 kV luftledning. Beslutet har vunnit laga kraft. Avtal om uppförande av stamnätsstationen Olingen har ingåtts mellan Rabbalshede Elnät och SvK. Anslutningspunkten vid Olingen har kapacitet att även ansluta Arise Elnäts 130 kV ledning från Skaftåsen och ligger på ett kort avstånd från Skaftåsen. Enligt 6 § ellagen får nätkoncession meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. I lagmotiven anges bl.a. följande.

Nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

Ett syfte med prövningen är att hindra att samhällsekonomiskt onödiga anläggningar byggs, dvs, att hindra att nya anläggningar byggs där tillräcklig överföringskapacitet redan finns.

Ett annat syfte är att säkerställa att ledningar dras fram på ett sätt som inte orsakar onödigt stor skada.

Arise Elnät AB:s ansökta luftledning kan antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken. Projektet kommer såväl i anläggnings- som i driftfas att beröra stora områden och inverkan på befintliga naturmiljöer. Luftledningen kommer huvudsakligen gå i obruten terräng och beröra områden med höga naturvärden och medföra förhållandevis stor miljöpåverkan i ett område vars orörda karaktär riskerar att gå förlorad.

De av Arise Elnät AB utredda alternativa lokaliseringar respektive alternativa utföranden avser enbart anslutningen mot Torpberget.

Enligt 6 kap. 7 § 2 stycket 4 punkten miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning för åtgärd som kan antas medföra betydande miljöpåverkan innehålla en redovisning av alternativa platser om sådana är möjliga samt alternativa

utformningar. Från kravet på redovisning av alternativa utformningar görs inga undantag (jämför Högsta domstolens dom NJA 2009 s. 321).

Det följer av Arise ElnätsAB:s ansökan och Ei:s beslut att syftet med den ansökta ledningen är att ansluta vindkraftparken vid Skaftåsen till ett överliggande nät för att på så sätt till det allmänna nätet kunna överföra den elkraft som produceras i vindkraftparken. Detta syfte kan uppnås genom en ledning mot stamnätsstationen Olingan i stället för till stamnätsstationen Torpberget. Ett sådant utförande är högst realistiskt med beaktande av den planerade stamnätsstationens kapacitet, det korta avståndet mellan Skaftåsen och Olingan samt med beaktande av den nätkoncession för linje till Olingan som redan beviljats av Ei och det existerande avtalet om uppförandet av stamnätsstationen Olingan.

Avsaknaden av redovisning av detta alternativ medför att det inte går att bedöma om en ledning enligt ansökan är lämplig från allmän synpunkt och uppfyller kraven 2-4 kap. miljöbalken (se 2 kap. 6 § och 8 a § ellagen). Det saknas därmed förutsättningar att bevilja nätkoncession för linje enligt Arise ElnätsAB:s ansökan.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, Trafikverket, Miljö- och byggnämnden i Härjedalens kommun och Svenska Kraftnät har angett att man inte har något ytterligare att tillägga utöver vad man anfört när ansökan hanterades av Ei.

Elsäkerhetsverket har avstått från att yttra sig.

Försvarsmakten, Hamra Besparingsskog, JJ, Ljusdals kommun, RP och CCR har inte hörts av.

DOMSKÄL

Tillstånd

Lokaliseringsutredningen innehåller tillräckligt med information för att en bedömning enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska kunna göras i detta fall. Även i övrigt har konsekvenserna av den planerade verksamheten blivit tillräckligt belysta genom det underlag som presenterats. Mark- och miljödomstolen instämmer därför i Ei:s bedömning att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolen instämmer även i Ei:s bedömning att den planerade anläggningen är lämplig i sig samt att vandels- och lämplighetskravet är uppfyllt.

Bolaget har utrett möjligheten att förlägga ledningen i mark. Utredningen visar att kostnaden för markkabelalternativet uppgår till närmare 200 Mkr, vilket kan jämföras med kostnaden för att bygga luftledning som uppgår till ca 64 Mk. Fördyringen med markkabelalternativet uppgår alltså till ca 200 procent. En markförläggning av ledningen skulle även medföra stora ingrepp i omgivningen jämfört med att bygga luftledning, inte minst i riksintresset Voxnan. Inte heller i övrigt kan markalternativet anses medföra tillräckliga miljömässiga fördelar jämfört med att bygga luftledning. Mot den bakgrunden är det, enligt mark- och

miljödomstolens mening, inte rimligt att ställa krav på att ledningen ska förläggas i mark.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har gett dispens från strandskyddsförbudet för ledningens dragning över Voxnan ("Skaftåsens huvudalternativ"). Dispensen har förenats med villkor om bl.a. stolphöjd, spannlängd och att inga tunga fordon får användas. Länsstyrelsen har också bedömt att verksamheten inte aktualiserar någon tillståndplikt enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Utredningen ger vid handen att hänsyn till friluftslivets och skogsbrukets intressen inte hindrar att ett tillstånd ges. Närmaste botråd för örn är beläget cirka åtta kilometer från den planerade luftledningen (huvudalternativet). Det har inte heller i övrigt framkommit något som tyder på att hänsyn till fågellivet skulle utgöra hinder för ett tillstånd. Den ansökta nätkoncessionen är alltså i alla avseende förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3-4 kap. miljöbalken. Den strider inte mot någon detaljplan eller några områdesbestämmelser och den bidrar inte heller till att någon miljö kvalitetsnorm överskrids. Den ansökta nätkoncessionen motsvarar de krav som ställs upp i 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken. Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken i övrigt bedöms vara uppfyllda. Det anförda innebär sammantaget att förutsättningarna för att ge tillstånd (nätkoncession) är uppfyllda.

Villkor

För att minimera risken för påverkan på naturområden och våtmarker m.m. bör den närmare planering av luftledningens sträckning ske i samråd med berörd länsstyrelse. Ett villkor om detta bör föreskrivas för följande områden:

- Nyckelbiotop mellan Riberget och Rullboknölen respektive söder om Börningsberget (punkten 11 och 26 i bilaga 4 till MKBn)
- Voxnans naturreservat och Natura 2000-område (punkten 19)
- Hästkölsmyran, Brättingsmyran, Timmermyran, Hästskomyran, Stormyran och Flötmyran (punkterna 54-57, 61 och 63 i bilaga 4 till MKBn), samt
- Sumpskogar, kärrskogar, fuktskogar, strandskogar, mosseskogar och översilningsskogar med naturvärdesklass 3 eller högre (se bild 40-44 i bilaga 4 till MKBn).

Det är inte tillräckligt att, som bolaget åtagit sig, samråda med lokala ornitologiska föreningen i frågan om behovet av fågelavvisare. Bolaget bör även samråda med berörda länsstyrelser i den frågan. Ett villkor om det behöver därför föreskrivas.

Av utredningen framgår att den planerade luftledningen kommer att passera ett antal våtmarker med höga naturvärden. Bolagets åtagande för att säkerställa att det inte uppstår skador på våtmarker är inte tillräckligt långtgående. Det bör därför föreskrivas ett villkor om vad som ska gälla i den frågan.

Bolagets villkorsförslag i övrigt kan godtas, dock är det inte nödvändigt att som villkor föreskriva att koncessionen gäller tills vidare med möjlighet till omprövning. Eftersom tillståndet för Skaftåsens vindkraftpark har vunnit laga kraft är det inte heller nödvändigt att föreskriva ett villkor om att nätkoncessionen ska gälla endast under förutsättning att vindkraftparken erhåller nödvändiga tillstånd enligt miljöbalken.

Sammanfattning

Arise Elnät AB ska ges tillstånd (nätkoncession) att uppföra en 145 kV luftledning från Skaftåsen till Torpberget. Tillståndet ska förenas med villkor enligt vad som anges i domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV427)

Överklagande senast den 5 september 2017.

Inge Karlström

Ingrid Johansson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, tekniska rådet Ingrid Johansson samt de särskilda ledamöterna Åsa Ahlgren och Lauri Sankari. Målet har handlagts av beredningsjuristen Anna-Mona Herrburth.